

Árpád Krónika

ÁRPÁD VEZÉR
ÁLTALÁNOS ISKOLA

2014/2015. tanév
2. szám

A 2014 - 2015-ös tanév 2. félévében újra megjelenik iskolaújságunk, az **Árpád Krónika**, a Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola Tehetséges Gyermekéért Alapítványának támogatásával.

A diáklapból sok érdekes és hasznos információt tudhattok meg. Bemutatkozik egy idén ballagó nyolcadik osztályunk. Beszámolunk az iskolánkban zajló fontosabb eseményekről, programokról. Tudósítunk iskolai és iskolán kívüli pályázatokról és versenyekről. Új rovatunk a *Szüleink nyomában*, amiben szüleink munkahelyét mutatjuk be személyes tapasztalatok alapján. Olvashattok híres magyarokról, érdekes évfordulókról és világnapokról. Közzöljük néhány tehetséges tanulónk meséjét. Mindezek mellett találtok a lapban könyv-, film- és színházajánlót, humort és rejtvényeket. Újra ötleteket adunk az egészséges életmódhoz is.

Az iskolaújság szerkesztősége a Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola néhány felső tagozatos diákjából áll. Munkánkat Bicskei Angella tanárnő segíti.

Az Árpád Krónikát diaktársainkon kívül ajánljuk iskolánk pedagógusainak, szüleinknek és mindazoknak, akik szeretnének betekintést nyerni intézményünk életébe. Számos írásunk közül biztosan mindenki talál majd olyat, ami megfelel érdeklődési körének.

Kellemes időtöltést kívánunk az újság olvasásához!

Tartalomjegyzék

◆ Árpád-napok	3. oldal
◆ Ilyenek voltunk - 8. b osztály	4. oldal
◆ Városunk - AGÓRA Tudományos Élményközpont	5. oldal
◆ Szüleink nyomában	6. oldal
◆ Mesesarok	7. oldal
◆ Diáktoll	8. oldal
◆ Határtalanul	9. oldal
◆ Színház az egész világ	10. oldal
◆ Varázs - sulisuli	11. oldal
◆ Környezetünk védelmében	12. oldal
◆ Világnapok	13. oldal
◆ Magyar feltalálók és találmányok	14. oldal
◆ Érdekes fizika	15. oldal
◆ Könyvajánló; Filmajánló	16. oldal
◆ Fejtörők	17. oldal
◆ Egészséges életmód	18. oldal
◆ Fejtörők megoldása	19. oldal

Árpád - napok

Ez év tavaszán is háromnapos rendezvénysorozattal emlékeztünk iskolánk névadójára, Árpád vezérre.

Az első nap tanulmányi csapatversenyeken vehettünk részt irodalomból, matematikából, természetismeretből, történelemből és technikából. A feladatok elvégzésére másfél óra állt a rendelkezésünkre.

A történelemverseny, aminek a témája a honfoglalás volt, a tornateremben került megrendezésre. Az első állomáson a honfoglalással kapcsolatos feladatlapot kellett kitölteni 20 perc alatt. A második állomáson a „*Ki vagyok én?*” játékban 10 villámkérdésre válaszoltunk. A harmadik állomáson minden helyes válasz után egy-egy puzzle darabot kaptunk, amikből egy történelmi eseményt kellett kirakni. A negyedik állomáson honfoglalás kori viseletet, korhű tárgyakat kellett felismernünk, és egy mondatot kellett kiraknunk képkockákból.

alakzatokat az összes darab felhasználásával.

Az irodalmi vetélkedőn a tanult versekkel kapcsolatos feladatokat oldottunk meg: például idézetek vagy rövid tartalom alapján kellett felismerni a versek címét és szerzőjét. Kreatív feladat is színesítette a vetélkedőt: illusztrációt készítettünk Weöres Sándor: Déli felhők című verséhez.

A technika-verseny az iskola ebédlőjében zajlott, témája a húsvét volt. Minden osztálynak két asztal állt rendelkezésére. Az egyik asztalon a zsűrizéshez, illetve az osztályunk tanulói számára készítettünk szendvicseket, a másikon húsvéti terítéket készítettünk előre meghatározott szempontok alapján.

A természetismeret versenyen az ötödik-hatodik évfolyamos csapatoknak dominó, keresztrejtvény, szókereső, képrejtvény megoldásával kellett számot adniuk tájékozottsá-

gukról. A puzzle-ből híres mérnök, matematikus, orvos-tudós, biológus képét kellett kirakni és felismerni. A hetedik-nyolcadik évfolyam csapatai egy-egy kontinenst mutattak be az általuk készített PowerPoint segítségével.

A második napon is sokféle programból válogathattunk. Nagy érdeklődés kísérte a Szent László Hadosztály Honvéd Hagyományörző Egyesület bemutatóját. Az egyesület néhány debreceni tagja II. világháborús egyenruhában mutatta be a katonák korabeli fegyverzetét, mindennapi életét. A rendezvényen többféle lőfegyvert ismerhettünk meg, próbálhattunk ki.

A tornateremben egy tánccsoport hip-hop és break táncokat mutatott be nekünk. Ezután táncház következett iskolánk két tanárának vezetésével.

A LEGO robot bemutató keretében megismerkedhettünk a National Instruments tevékenységével, kaptunk egy kis ízelítőt abból, hogy miért is jó mérnöknek lenni. A LEGO roboton keresztül megtapasztalhattuk, hogy a munka játék is lehet. A bemutatott modell egészen hihetetlen feladatokat volt képes elvégezni: szumó bajnokságot vívott, csárdásozott, golfozott, kígyóként kúszott, illetve Rubik kockát rakott ki.

Az 1-es teremben karaoke várta az érdeklődőket. Az interaktív táblán láthattuk a dalok szövegét. A mikrofon kézzel járt, remek volt a hangulat, jól szórakoztunk.

Az Árpád-napok utolsó napja a sportról szólt az iskolában. A vetélkedőn a felső tagozatos A, B, C osztályok mérkőztek meg egymással. Három előzetes feladatot kaptunk: egy Facebook közösségi oldal létrehozásával lájkokat gyűjtöttünk; a sportnap népszerűsítésére egy plakátot kellett készíteni; a csapatoknak, illetve szurkolóiknak megegyező színű pólóban kellett megjelenniük.

A verseny során ügyességet, szellemi- és fizikai erőt igénylő feladatokat kellett teljesítenünk:

„*Gólya viszi*” játék, kártyavár építése, részről egész kitalálása, óriás százlábú alkotása, kupagyűjtés talicskázással, öltöztetős játék, memóriajáték a tanárok titkairól, szokásairól.

Az Árpád - napok programjai mindig nagy sikert aratnak, most is sokszínű programok, feladatok lelkesítették a gyerekeket. Szerintem mind a gyerekek, mind a tanárok jól érezték magukat.

Lukács Balázs és a 6. a osztály

Ilyenek voltunk...

8.b osztály

Vége a tanévnek,
Vége a nyolc évnek,
Amit együtt töltöttünk.

2007 szeptemberén, iskolaévünket kezdvén,
Új barátokra szert tevén,
S ismeretgazdagítás révén
Vált ez a 8 év felejthetlenné.

Olyanok vagyunk már, mint a testvérek,
Bennünk az emlékek, titkok együtt élnek.
Legtöbbször nevetve, de van úgy, hogy sírva
Emlékszünk a sulira, ahogy le van írva:

Tünde néni töri órán sok filmet mutatott,
Az eszünkre s a szívünkre egyszerre hatott.

Irénke néni: csend-rend-fegyelem,
Óráin nem volt kegyelem.

Edit néni,
Ki szoknyánkat gyakran elítéli.

Gabi néni, ki mindig igyekezett,
Hogy megszerezhessük a legjobb jegyet.

Igaz, Laci bácsinak nem köszönhattünk órán,
Ezután majd bepótoljuk, ha találkozunk az utcán.

Kati néni etika óráin nem merültünk ki,
De egy-egy nehéz napon jó volt vele pihenni.

Elismerés Mariann néninek azért,
Hogy sokunk fals hangjától el nem alélt.

Ági néni földrajz órái érdekesek voltak,
Igyekezett, láttuk, tekintse ezt bóknak.

Klári néni gyakran fársztottuk,
Mégis szeretettel árasztottuk.

Erzsike néninél kellett a nyolc mondat,
Ha nem tudtuk, kaptuk a fekete pontokat.

Rita néni sose volt rest, triplán dolgozott,
A dogára A, B, C feladatlapot is hozott.

Mariann néni is van annyira jó tanár,
A ketteshöz senkinek se kelljen differenciált.

Német órán Kati nénivel sokat mókáztunk,
Mégis mindig bővült a tudásunk.

„In English, please”, ezt mondta Andi néni,
Ha óráján magyarul kezdtünk beszélni.

Sanyi bácsinak köszönhetjük:
A feladatra a választ *Tehát*-tal kezdjük.

Peti bácsi életmentő volt,
Amikor segített megcsinálni a meghívót.

Alsóban Katika és Marika néni második anyukáink lettek,
Reméljük, minket soha el nem felednek.

Ágota néni se hagyjuk ki a sorból,
Mindig ott volt, hogy kihúzzon a bajból.

Köszönjük az együtt töltött éveket kedves tanárainknak,
Reméljük, ha el is megyünk, szívesen visszavárnak.
A nyolc év alatt összegyűlt sok-sok kedves emlék,
Megtanultuk jól a leckét, palléroztuk az elmét.

8.b osztály

AGÓRA Tudományos Élményközpont

2015. május 5-én és 6-án iskolánk felső tagozatos tanulói a debreceni Botanikus Kertben található Agóra Tudományos Élményközpontban jártak. Ez a létesítmény híven visszaadja az ókori görög városok piacterének (agorájának) sokszínűségét a tudományok világában.

kusok, Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály emlékművét láttuk.

Ebben az élményközpontban több tudományággal (fizika, kémia, biológia, robotika, botanika, csillagászat) kapcsolatos látványos kísérleteket láthatnak, érdekes eszközöket próbálhatnak ki az érdeklődők. 2014 őszén adták át az egész régióban egyedülálló intézményt, ami a legmodernebb eszközökkel van felszerelve, s ami minden korszaknak maradandó élményt kínál. Játék és szórakozás kapcsolódik itt össze a tanulóssal.

Az Agóra központi része a 250 fős előadóterem, ahol érdekes előadásokat hallottunk. Először a csillagászatról tartott látványos előadást Zajáczy György csillagász „*És mégis mozog a Föld*” címmel. Itt kivétlenül néztünk például úgynevezett hosszú expozíciós idejű képeket a Föld forgásáról,

tehát a csillagok elmozdulva, vonalat húzva látszottak.

Majd fizikai kísérleteket mutattak be nekünk az elektromosságtannal kapcsolatban.

Szokatlan látványt nyújtott az 50 000 voltos nagyfeszültségnek a kísérletben tapasztalt ártalmatlansága. A mű hajtáncs a feltöltődés hatására szálanként az égnek meredt. Egy érdekes kísérletben azt is láttuk, hogyan vezeti az elektromos áramot az emberi test.

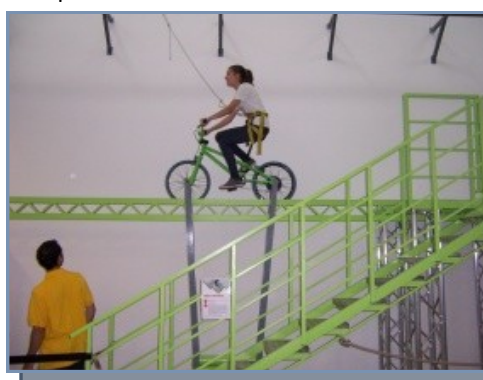
A továbbiakban mindenki tetszés szerint játszhatott az interaktív térben. Sok különleges dolgot próbálhattunk ki. Ezeknek a jelenségeknek mindig valamilyen tudományos (többnyire fizikai) magyarázata volt. Néhány érdekesebb példa a nagy választékból:

Először a Botanikus Kertet tekintettük meg. Minden osztályt egy-egy idegenvezető

kalauzolt. Itt különleges növényeket, érdekes madarakat, kis mesterséges tavakat, a debreceni botani-

A **Lenz-ágyúhoz** nem kell ágyúgolyó, a csövére helyezett fémgyűrűt lövi el. Jelző lámpa mutatja, hogy mennyi idő alatt értünk el öt találatot. A talapzatban erős elektromágnes van. A belőle kinyúló acélrúdra (az ágyú csövére) helyezük a fémgyűrűt. A gomb megnyomására a rúdban kialakuló mágneses tér a gyűrűben elektromos áramot kelt, amelynek iránya Lenz törvénye szerint olyan, hogy az általa létrehozott újabb mágneses tér ellentétes a rúdban kialakult mágneses térrel, ezért taszítják egymást. Mivel a gyűrű sokkal könnyebb, így az repül el.

A 2 méter magas pályán elhelyezett **bicikli** haladás közben, használójával együtt is nagyon stabil. A jármű alá mélyen jelentős súlyt rögzítettek, így az stabil egyensúlyi helyzetben marad még használat közben is. Gyakorlatilag egyensúlyozni nem is kell.

A **kötélhúzásnál**, ha a több csigához tartozó oldalon lévő helyet választjuk, akkor az erősebb társunkat is el tudjuk húzni. A több csiga csigasort alkot, így kisebb erőt kell kifejteni, mint a másik oldalon, ahol egyetlen csiga található. Ezért lehetséges az erősebb társunk elhúzása (de ezért az előnyért hosszabb úttal „fizetünk”, mert az elvégzett munka csak az erő és az út szorzata lehet).

Sokan csalogatták ki hangjukkal **Heki kutyát** a házából. Öveges professzor eredeti kísérletében a kutyust egy rugó lökte ki, amelyik egy adott hangmagasságra rezonálva szabadult

el. A modern változatban egy mikrofon fogja fel a hangot, ezt egy elektronikus áramkör elemzi, és ha a hangmagasság a beállításnak megfelelő, akkor elindítja Hekit kifelé. Ha a hang megszűnik, Heki visszamegy a helyére.

A több órás látogatásunk után élményekben gazdagon távoztunk. Az intézmény rendszeres látogatását minden korszaknak ajánljuk. Az aktuális programokról az Agóra honlapja ad tájékoztatást.

Forrás: <http://www.agoradebrecen.hu/>

Bakos László 7. a osztály

Szüleink nyomában

National Instruments

2015. február 24-én az egyik osztálytársunk, Feltein Botond apukája és osztályfőnökünk, Ági néni szervezésében meglátogathattuk a NATIONAL INSTRUMENTS üzemét, ami a debreceni ipari övezetben épült.

Azt már a portán megtapasztaltuk, hogy nagy szigorúság és fegyelem van az üzem területén: ellenőrizték a névsort, és kísérelőkkel pontosan az előre egyeztetett időpontban kezdtük a programot.

Először egy előadóteremben egy rövidfilmet néztünk meg, ami erről a munkahelyről, az itt gyártott eszközökről, az üzem kapcsolatairól készült, majd az előadóval beszélgettünk, aki igen barátságos volt velünk. Nagyon sok információt tudtunk meg a látogatásunk helyszínéről. Több mint ezer embert foglalkoztatnak. Olyan innovatív számítógép alapú termékeket készítenek, amelyek fejlesztik a mindennapi életet. Számítógépekhez, gépek automatikájához, ipari hőmérőkhöz készítenek itt elektronikai alkatrészeket.

A tájékoztató után mindannyian sárga köpenybe bújtunk, még védőszemüveget is kaptunk. Így vezetett végig a

gyártósoron bennünket két fiatal mérnök, akik közül az egyik iskolánk tanulója volt egykor.

Láttunk hatalmas raktárakat, tele nyersanyaggal és késztermékekkel. Egy óriási méretű szerelőcsarnokban az önműködő gépsorok szinte elnyelték az alaplapokat, alkatrészeket, tranzistorokat, chipeket, és kész nyomtatott áramkörre építették azokat.

Az üzem rendkívül tiszta, szép környezetet biztosít a dolgozók számára. Jókedvű, munkájukat örömmel végző dolgozókkal találkoztunk, akik mosolyogva fogadtak bennünket.

Volt olyan osztálytársam, aki a National Instruments meglátogatása után azt mondta, hogy neki annyira tetszett, amit látott, hogy ő is itt szeretne majd dolgozni.

Mindannyiunk számára nagy élményt jelentett ez a kirándulás. Köszönjük Boti apukájának a szervezést, Ági néni pedig azt, hogy elkísért bennünket.

Balog Zsanett és Baranyi Kamilla 5. a osztály

Cinema City

2015. április 20-án meglátogattuk a Cinema Cityt, de nem egy filmet néztünk meg, hanem betekintheztünk a mozi belső, vetítővásznak, nézőterek mögötti világába.

Halmi Péter bácsi kísért végig bennünket, aki mindent tud a debreceni mozi történetéről, működéséről, hiszen köddéséről, hiszen kezdete óta irányítja itt a munkát.

Elmondta, hogy még néhány éve szalagokról vetí-

tették a filmeket, amik néha elérték a két kilométer hosszúságot is. Manapság már korszerű vetítőket használnak, amiket számítógépek segítségével működtetnek. Megnézhettük azokat a vetítőgépeket, amikben 4000-6000 Wattos égők világítják meg a vetítővásznat. Ezeket az izzókat csak bőrkesztyűben, bőrmellényben és plexi maszkban szabad kicserélni, ha lejár az idejük, mert ha szétrobbannak, a bennük levő gáz miatt életveszélyes sérülést okozhatnak.

A vetítőgépek működés közben akkora hőt sugároznak, hogy hűteni kell azokat, ezért mindegyik fölött légkondicionáló működik. Tisztításukat is nagyon óvatosan kell végez-

ni, mert az egészségre károsak a tisztítószerek.

A filmek vetítését egy-két ember felügyeli, ők beprogramozzák az irányítószobában a számítógépet, és a műsor automatikusan elindul.

Péter bácsi a Cinema City büfétjét is megmutatta nekünk (sokakat ez érdekelt a legjobban). Megnézhettük a felhasznált nyersanyagokat, azt, hogy hogyan, milyen kiszerelésben érkezik az áru, amit a filmek nézésekor ropogtatunk és iszogatunk. A popcorngyártó gép működése nagyon érdekes volt, megfigyelhettük, hogyan lesz a kukoricaszemből ízesített pattogatott kukorica.

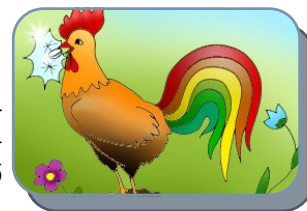
Végül abban a helyiségben jártunk, ahol a jegyeket árúsítják, hiszen a szórakozás azzal kezdődik, hogy az ember jegyet vesz.

Ezen az üzemplátogatáson megtapasztalhattuk, hogy kik és hogyan, milyen gépekkel munkálkodnak azon, hogy a mozi látogatók jól érezzék magukat.

Gáspár Zsuzsa, Simon Blanka, Tóth Ágnes 5.a osztály

Mesesarok

A Hortobágyi Nonprofit Kft. Pusztai Állatparkja meseíró pályázatát hirdetett általános iskolai tanulók számára. A mesében szerepelnie kellett az alábbi szavaknak: taréj, kappan, kotkodácsolás, csüd, sarkantyú, begy, gilisztaűző varádcis, kacagány, süveg, bekecs. A pályázaton Erdei Gergő harmadik helyezést ért el.

A kiskakas gúnyája

A szellő lágyan fújdogálta a hosszúra megnőtt pázsitot, és gyenge hullámocskákat alakított ki a tóban. Távolabb, a pusztán szarvasmarhák, szamarak, kecskék és juhok legeltek. Az öreg pásztor botjára támaszkodva nézte a legelő nyáját.

Amott a parasztudvarban élt egy kiskakas, akit a társai folyamatosan bántottak, mert nem tudott kukorékolni. A kiskakas a szalmadomb mögött ült, hogy a vele kegyetlenül bánó kappan észre ne vegye. Lábával búsan kapirgálta a földet. Ám nem telt bele sok idő, a kappan és két imádója (avagy cselédje) rátalált a szomorkodó kiskakasra, és így csúfolták:

- Fiúk, nézzétek csak, ki van itt! A kis rikácsolós. Mi van, kakaska, tanuld a kotkodácsolást?- kérdezte gúnyosan és lekezelően a kappan.

- Hagyjatok békén!- csattant fel a kiskakas.

- Ó, csak nem? Kakaskodsz, kiscsibe? Ne akard, hogy vissza-küldjelek a bölcsibe!

A kappan megszólalását nagy ujjongás és kacagás követte. A kiskakasnak elege lett a beképzelt kappanból, dühösen felpattant és nekirontott. A kappan sem volt rest, csőrével erősen belecsípett a kiskakas taréjába. Ezzel csak még jobban felbőszítette a kiskakast: sarkantyújával belekarmolt a kappan csüdjébe. Erre válaszul a kappan belekarmolt a kiskakas begyébe. A kiskakasnak a begyén egy hatalmas vágás lett, így kakaska nem tudta folytatni a küzdelmet. Gyorsan berohant a tyúkólba és ott pityergett. A többi tyúk odakint a kappant istenítette nagy kotkodácsolással.

Másnap reggel a kiskakas irgalmatlan hasfájással ébredt. Megpróbált észrevétlenül a tóhoz menni, hogy igyon egy kortyot. Mikor lehajolt, hogy igyon, észrevette, hogy a begyén van egy kopasz folt. A kiskakas úgy gondolta, elmegy a pusztára szépségéhez, a macskához, hátha ad neki tanácsokat. Mikor a kiskakas odaért a parasztházhoz, meglátta a macskát. Rögvest oda is szaladt hozzá:

- Jó napot kívánok, Madam Cirmi! - mondta alásan a kiskakas.

- Ohh. Jó napot! Mit akarsz?- kérdezte peckesen a macska. A kiskakas rábökött a begyére. A macska úgy megijedt, hogy fekvő helyzetéből felpattant és fújt egyet.

- Nos, erre csak egy megoldás van - mondta és előhúzott egy szép, mintás bekecsét.

- Ezt vedd fel!- biztatta Madam Cirmi. A kiskakas felvette a bekecsét. A macska egy ideig nézegette a kakast előlről is, hátulról is, aztán ezt mondta:

- Várj egy kicsit, ez jobb lesz...- azzal előhúzott egy kacagányt és egy süveget. - Komám, ha ezt felveszed, soha többé nem nevetnek ki téged - mondta fülig érő szájjal Madam Cirmi. A kiskakas ezt meghallván villámgyorsan felvette a gúnyákat és kihúzta magát.

- Beau! -kiáltott a macska.

- Madam Cirmi, volna még egy kis baj... Nagyon fáj a hasam...

- Szerencséd van, hogy pont van nálam egy kevés gilisztaűző varádcis.

A kiskakas ráharapott a növényre, és mindent megköszönt. Azzal elment. Mikor visszaért a többi tyúkhoz, azok ámulva nézték a bevonulását. Az összes tyúk és kakas a kiskakas köré özönlött, csak a kappan maradt magányos. A kiskakas örült, hogy körülrajongják, mégis eljött tőlük, és odament a magányos kappanhoz.

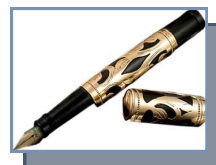
- Na, te kappan, látod, milyen rossz érzés ez?

A kappan némán bölintott.

- Én azt mondom, borítsunk fátlyat a múltra, és legyünk pajtások.

A kappan elmosolyodott, és örömmel egyezett bele. A kappan és a kiskakas azóta is világraszóló barátok maradtak, ha meg nem haltak.

Erdei Gergő 6. a osztály

Kevin és Niki kalandjai: Időutazás

Niki egy borús, esős napon szomorkodva néz ki az ablakon:

- A csudába! Esik az eső! Akkor ma már nem tudunk az Állatkertbe menni.
- Anyu azt mondta, egész héten ilyen idő lesz - feleli Kevin. - Az állatkert lefújva. Mit csináljunk? Unatkozom...
- Én is. Várj! Hívjuk el nagyit, ő mindig hoz valami szupi dolgot - lelkesedik Niki.

Ezzel lerohannak a lépcsőn, felhívják nagyit, aki per-sze szívesen látogatja meg a családot. Pár órával később meg is érkezik, és egy óriási dobozt cipel be az ajtón.

- Nagyi, nagy! - övendeznek a gyerekek.

- Ez mi? - kérdi Kevin, és kíváncsian belekukkant a dobozba.

- Egy új szekrény a szobá-tokba - válaszolja nagy.

Kevin és Niki nagy hancúrozásba kezdenek nagyival: párnacsatáznak, amibe anyu is beszáll. Addig játszanak, míg beesteledik. Sajnos nagyinak el kell mennie, mert itt az alvás ideje. Miután a gyerekek elbúcsúznak, be-

mennek a szobába aludni. Már éjszaka van, amikor Kevin megszólal:

- Pszt! Niki! Fent vagy még?
- Igen... nem tudok aludni, olyan fura hangokat hallok... mint-ha valami pittyegne - mondja Niki.
- Tényleg, ezt én is hallottam, de azt hittem, csak képzelődöm...

Niki kiszáll az ágyból, és odamegy az új szekrényhez, amit nagy hozott.

- Mi?! A szekrényből jön... hallgasd! - és odavezeti Kevint.
- Igazad van! Vajon mi lehet benne? - furcsállja Kevin.

Mielőtt még kinyithatná a száját, Niki kitarja a szekrényajtót. Egyszer csak valami nagyon erős fénycsóva világít a gyerekekre. Olyan vakító a fény, hogy becsukják a szemüket. Mikor újra kinyitják, egy sivatagban találják magukat, ahol fura kinézetű emberek járkálnak.

- Hol vagyunk? - kérdezi álmétkodva Niki.

- Egyiptomban - válaszol Kevin, és egy közeli piramisra mutat. - Húúú... egy piramis. Menjünk be! - ezzel rohanni kezd a piramis felé.

- Ne, Niki, állj meg! Nagyon veszélyes oda bemenni! - kiabál utána, de Niki csak fut megállás nélkül.

Kevinnek nincs más választása, utána iramodik. Szerencsére utoléri, de már bent vannak a piramisban. Hirtelen mennydörgő hangot hallanak, majd a bejárat lezárul.

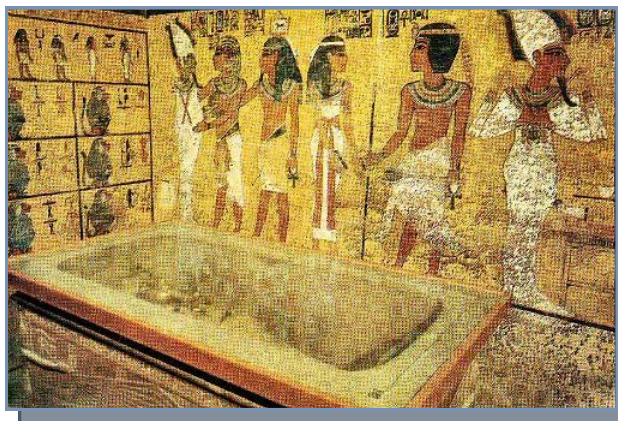
- Ó, ez nem lehet igaz, bent ragadtunk! - sopánkodik Kevin.

A piramis hideg, sötét és veszélyes. A gyerekek rémülten tapogatnak, hátha találnak egy kijáratot. Két kő között Niki halvány fényt lát, és nekifog az ásásnak. Niki hamarosan felsikolt:

- Áááááá! Kevin, segíts! De már késő, Niki lezuhan egy lyukon a fényhez.

- Uramisten! Niki, jól vagy, hallasz engem? - kérdezi kétségbeesetten Kevin.

- Hú... ez csodálatos, gyere te is, nézd, mi van itt! - felel Niki.

Kevin is becsúszik a lyukon. Megtalálja Nikit, és amint körbenéz, látva marad a szája. A gyerekek egy fáraó sírkamrájában vannak. A falakat színes rajzok díszítik, középen pedig ott nyugszik valamelyik fáraó aranykoporsóban. A padlón különböző írások vannak.

Kevin alaposan megnézi, és így morfondíroz magában:

- Hmm... Hogyha minden második átlóban lévő padló-kockát olvassuk, akkor megkapjuk azt a szót, hogy Tutanhamon... Lehet, hogy az ő sírkamrájában vagyunk?! Ha pedig jó sorrendben lépegetek rá, akkor lehet, hogy kijutunk innen, mert lehet, hogy megnyílik egy járat. De mi van, ha nem ...?

Miután átgondolta, Nikivel rálépegetnek a megfelelő padló-kockákra. Amikor az utolsóra is rálépnek, síri csöndben várnak. Egyszer csak az egyik sarokból felszívódik a homok, és keletkezik egy pici lyuk. Addig ásnak, míg akkora nem lesz, amekkorán kiférnek. Végre kijutnak. Hirtelen megint megjelenik az a fény, és otthon találják magukat: reggel van, és most is esik az eső.

Kevin kinyitja a szekrényt, de semmiféle fény nem jön belőle, és hangokat sem ad. Anyu szépen bepakolta a ruhákat az éjjel. A gyerekek még most sem értik, hogy mi történt. Pedig egyszerű. Csak álom volt az egész.

A **Határtalanul!** program keretében a hetedik évfolyam 44 tanulója 2015 májusában Erdélybe látogatott. A kirándulást előkészítő órákon a tanulók megismerkedtek Erdély földrajzi, történelmi, irodalmi és néprajzi jellegzetességeivel. Ady Endre és Petőfi Sándor erdélyi kötődéséről olvashattok a cikkben. A részletes útinaplót iskolánk honlapján tesszük közzé.

Ady Endre

Ady Endre az erdélyi Érminszenten született 1877. november 22-én, elszegényedett nemesi családban. Édesapja, Ady Lőrinc kisparaszti gazdálkodó, édesanyja, Pásztor Mária református lelképásztorok leszármazottja volt. Szülőfaluját ma Adyfalvának nevezik.

Középiskolai tanulmányait a nagykárolyi piarista gimnáziumban és a zilahi református kollégiumban végezte. Zilahon írta első verseit, prózai kísérleteit, Kossuth-ódája meg is jelent a helyi lapban.

1899 végén Ady Nagyváradra ment, ahol virágzó kulturális élet volt ekkor. A költő életében fontos szerepe volt Nagyváradnak. Itt szakadt el kora ifjúságától, itt döntött el végképp, hogy nem fog rálépni arra a polgári pályára, melyet szülei szántak neki, nem végzi el a jogot, és nem lesz sem szolgabíró, sem másféle hivatali ember, hanem újságíró lesz. Az irodalom, mint életpálya nyílt meg előtte.

De ennél is fontosabb volt az az ösztönzés, amit a polgárosodó várostól, Nagyváradtól kapott. Vértel hírlapírók és szerkesztők közé került, friss szellemű, tájékozott, de a körülmények szorításában kibontakozni képtelen tehetségek és féltelenségek társaságába. Sokat tanult új barátaitól, mindenekelőtt Bíró Lajostól. Ekkor döntötte el végképp - a család tiltakozása ellenére -, hogy szakít a jogi pályával, és újságíró, író lesz. Nagy áttörés volt életében, mikor 1903 augusztusában Nagyváradon megismerkedett egyik nagy szerelmével, Brüll Adéllal, akit verseiben Lédának nevezett.

ma egy román költő és politikus tulajdona, így a turisták már kevés Ady-emléket találnak itt.

Ady Endrét anyai ági rokonsága kötötte Kalotaszeghez, de felesége is kalotaszegi volt. Anyai nagyanyja két testvérének népes családjai éltek itt. Húsz másodunokatestvére született Kalotaszegen, ebből tizenkettő Kalotaszentkirályon.

A költő rokonai közül pedig tizenötven a kalotaszentkirályi református temetőben nyugszanak.

A költő először 1914. június 6-án látogatott Kalotaszentkirályra Boncza Berta és Törökfalvi Török Károlyné társaságában. Ekkor írta a *Kalota partján* című versét. A helyi református templom cintermében tekinthető meg az a tábla, melyet 1941-ben a vers keletkezésének emlékére készített az Ady Társaság.

Petőfi Sándor

Petőfi Sándor is többször megfordult Erdélyben.

Az 1846-os év fordulatot hozott Petőfi életében. Erdélyi utazása során szeptember 8-án, a megyebálon megismerkedett Szendrey Júliával, Szendrey Ignác erdélyi földbirtokos lányával. Júlia apja nem akart beleegyezni a házasságba, így a lánynak választania kellett apja és Petőfi között. Júlia a költőt választotta. Esküvőjük napját 1847. szeptember 8-ára tűzték ki. A mézesheteiket Koltón, Teleki Sándor gróf kastélyában töltötték. Nagy versek sora őrzi Koltó emlékét, például a *Szeptember végén* című költemény.

1849 júliusában Petőfi családjával együtt Erdélybe utazott Bem tábornokhoz. Nagyvárad, Kolozsvár, Torda felé ment, ott hagyta nejét és fiát.

Nagyváradon a Petőfi Sándor park őrzi a költő emlékét. Tordán a költő tiszteletére szobrot állítottak. Az alkotás Petőfit és Szendrey Júliát ábrázolja.

Bem 6000 fős serege 1849. július 31-én találkozott az orosz haddal a Fehéregyháza és Segesvár közti völgyben. Itt zajlott a csata, ami az egész napon át tartó küzdelem után a magyarok vereségével végződött. A csata kezdetén Petőfi Bem körül volt, ló és fegyver nélkül; a vezér délután egykor utasította, hogy hagyja el a csatateret.

Halálát senki nem látta, ám feltételezhető, hogy ebben a csatában vesztette életét.

Forrás: <http://aei.kalotaszentkiraly.ro/index.php/hu/ady-emlekhelyek>

Wikipédia

Almási Kitti és Porcsin Sára 7. a osztály

A padlás

Ebben az évadban a debreceni közönség 12 alkalommal láthatta *A padlás* című musicalt a Miskolci Nemzeti Színház előadásában. Az osztályommal mi is megnéztük a darabot a Csokonai Nemzeti Színházban.

A történet a négy szellem padlásra érkezésével kezdődik. A Lámpás szellem kételkedik, hogy ez lenne a keresett hely, ahová Révész érkezik, hogy továbbvigye őket az „örökre szépek” bolygójára, de Herceg meg van győződve igazáról (*Itt vagyunk c. dal*). Mégsem érik el Révészt. Lámpás és Herceg veszekedése után Meglőkő veszi észre a közeledő Barrabást, a körözött gengsztert, akit Révésznek hisznek, ám hamarosan rájönnek valódi kilétére.

Mamóka érkezik a padlásra, aki elől mindenki elbújik. Panaszkodni kezd, hogy nincsenek unokái (*Mit ér egy nagymama unokák nélkül c. dal*). A szellemek félve előbújnak a sufnyiból. Rájönnek, hogy Mamóka látja őket, mert tiszta a lelke. Rádi üzembe helyezi Robinsont, a gépet, aki azonosítja a szellemeket. Ők elmondják, miért jöttek a padlásra, de a fiú tovább kételkedik.

Megjelenik Témüller, a „padlásfelügyelő” de ő nem látja a szellemeket (*Enyém a pálya c. dal*), így Rádiós is belátja a szellemek igazát.

Rádi Robinsont használja, hogy kiderítse a szellemek célját. Süni, aki szerint nem léteznek szellemek, elküldené azokat, de ők elmesélik, hogy a padlás az első, ahonnan nem zavarták el őket. Ezért ez a hely a Padlás, ahova Révész érkezik, hogy elvigye őket az „örökre szépek” bolygójára (*Valahol c. dal*). Rádi Robinson segítségével sikeresen kapcsolatba lép

Révesszel, ám a kapcsolat a gengszter közbelépése miatt megszakad.

Barrabás testében megérkezik Révész, akit Rádiós a gengszternek hisz, akit a rendőrség köröz, ezért megkötözi. Az Üteg kopogtat az ajtón, mire Révészt elrejtik, a szellemek pedig a sufnyiba bújnak. Üteg a Detektív és Témüller társasá-

gában keresi Barrabást. Révész megígéri, hogy hajnalban elhagyja az emberi testét, és a szellemekkel együtt elmegy az „örökre szépek” bolygójára. Mamóka megkínálja Révészt szilvásgombóccal (*Szilvásgombóc c. dal*). Újra megjelenik Detektív, aki le akarja tartóztatni Mamókát. A szellemek sietnek a segítségére.

A rendőrség megrohamozza a padlást. Süni megpróbálja Rádiós figyelmét magára vonni, sikertelenül (*Nem szólnak a csillagok c. dal*). A szellemek és Révész azzal a megoldási javaslattal rukkolnak elő, hogy magukkal viszik Rádit a múlt-bolygóra. Rádiós visszautasítja az ajánlatot, mert neki itt van dolga, itt vannak álmai (*Fényév távolság c. dal*).

Révész megérti korábbi tetteinek súlyosságát, ezért megpróbál kilépni testéből (*Utána repülünk c. dal*). Rádi Robinson robot segítségével hóvihart csinál, ezért a rendőrségi helikopter elhagyja a helyszínt.

A szellemek elbúcsúznak. A többiek ígéretet tesznek, hogy sohasem felejtik el egymást.

Üteget eresztik le a padlásra, aki tájékoztatja őket, hogy egy bomba van a padláson. Rádi csukott szemmel választ a vezetékek közül. Halottnak gondolják magukat, de a bomba szerencsére nem robban fel.

Rádiós rájön, hogy szereti Sünit (*Csupa-csupa-padlás c. dal*). Detektív letartóztatja Témüllert: a hatóság többszöri félrevezetéséért, ártatlanok gyanúsításáért. A ládából Barrabás szelleme bújik elő, akinek a lelke egyre tisztább. Végül mindenki együtt énekel.

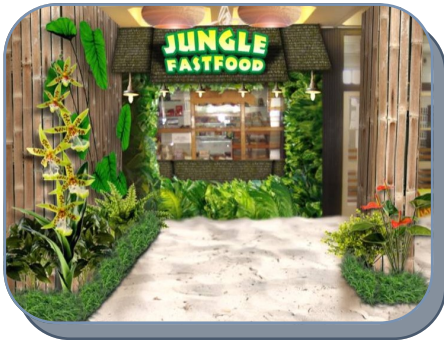

Nekünk nagyon tetszett az előadás, mivel alsó tagozatban az osztályfőnökünkkel gyakran hallgattuk *A padlás* című musicalt, így mindenki kívülről fújta a dalokat. Mindenkinek ajánlom, hogy legalább egyszer nézze meg a darabot.

Forrás: wikipedia
www.hajdupress.hu
Lukács Balázs 6.a osztály

Gyakran álmodozunk a jövő iskolájáról. Néhány tanulónk megosztotta velünk ezzel kapcsolatos gondolatait, ötleteit. Munkájuk a II. Debreceni Tehetséggondozó Diákkonferencián ezüst minősítést kapott. Várjuk a Ti terveiteket is a témában!

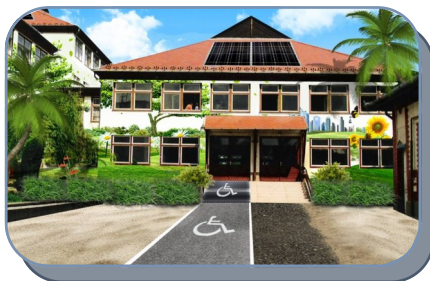
Ha lenne egy varázspálcánk, az iskolánkat átvarázsolnánk egy környezettudatos iskolává, ahova szívesen járnak a gyerekek, a tanárok, ahol együtt, egy célért tanulunk, dolgozunk.

finom ételeket.

A saját terményeket nemcsak az iskolai konyhán, de különböző foglalkozások keretében, esetleg az egészséges táplálkozásról szóló nyílt napon kínálhatnánk. A gyerekeken keresztül pedig a szülőkhöz is eljutna eszménk, és lehet, hogy otthon is megvalósításra kerülne. Egy konyhakert nemcsak szép, de hasznos és környezetkímélő is, hisz vegyszermentesen is művelhető, a megtermelt zöldséget pedig nem kell autón szállítani...

Ugyanakkor még több fát, virágot, bokrot ültetnénk közösen az udvarra, hogy a levegőszennyezést csökkentsük.

Iskolánk külseje kicsit egyhangú, fehér, szeretnénk, ha színebb és vidámabb lenne. Ezért azt terveztük, hogy átfestjük természetvédelmi „graphiti” mintára, ami a természet közelségét jelentené.

Természetesen nemcsak külsejében változtatnánk meg iskolánkat, de energiafelhasználását is környezettudatosra tennénk, amolyan „OKOS ISKOLÁT” hoznánk létre az okos házak mintájára. Érdemes tehát felkészülnünk arra, hogy hamarosan új, környezetbarát és takarékos eszközök használatát kell megszoknunk. Ilyen például a napelemes tetőcserépnek nevezett találmány.

Megreformálnánk a tanítási órákat, a taneszközöket is. A tankönyvek nagyon nehezek, ezért arra gondoltunk, hogy a mostani divat szerinti oldaltáskát, ami a nagy súlya miatt gerincferdüléshez vezethet, helyettesíthetné az Ipad. Igaz, ez most nagyon drágának tűnik, de ha nyolc évig használnánk, az jóval olcsóbb lenne, mint a tankönyvek. Ráadásul a könyvekhez papírra, ahhoz pedig fákra van szükség, tehát rengeteg fát is megmenthetnénk. Sok órán tudnánk használni a tananyag jobb megértése érdekében, bármilyen kérdésre azonnal megtalálnánk a választ a világháló segítségével. Világunk felgyorsult, nekünk is lépést kell tartanunk vele, mert aki lemarad, az bizony kimarad!

A meglévő sportpálya mellé lelátót építenénk, hogy barátságos focimeccseket rendezhessünk az iskolák között.

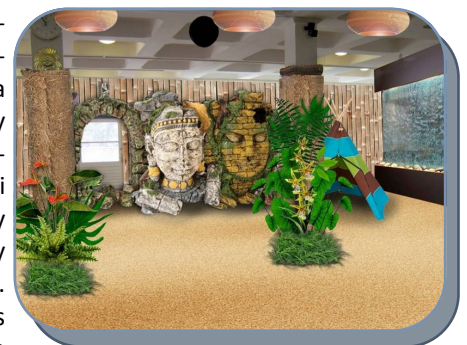
Tornatermünkbe számos új sporteszközt vásárolnánk, melyek a ma használatosaknál jóval biztonságosabbak és „trendibbek”. Mindenképpen bevezetnénk a zenés tornamotiváló lehet, hogy az általuk elültetett magból nemcsak egy növény kel ki, hanem abból közösen készítenek egészséges, esetleg a Nickelback dalaira is. Csak a tornának megfelelően kell a zenét megválasztani!

A földrajz órákon elég nehéz megtanulni síkban kiterítve a Föld részeit, kontinenseit, országait. 3D-s szemüvegekkel a falra vetítve is megnézhetnénk, és úgy érezhetnénk, hogy ott vagyunk. Ezen technika segítségével elrepülhetünk letűnt korokba, jobban megértenénk a dinoszauruszok világát, megnézhetnénk, mitől is volt olyan szép Kleopátra bőre, együtt alapíthatnánk államot I. Istvánnal vagy vehetnénk fel a harcot a törökkel Kun Béla oldalán. Könnyebben látnánk át, miért kellett izzó vastrónon megégetni Dózsa Györgyöt, vagy miért robbantak ki a világháborúk.

Természetesen nemcsak a gép előtt szeretnénk ülni és a most divatos kifejezéssel élve „kockulni”. A biológia órák keretein belül több természettudományos kirándulást szervezhetnénk: Debrecen környéke és a nyírség tele van különleges, letűnőben, pusztulóban lévő életközösségekkel.

Végül a szórakozás. Titkos információkból megtudtuk, hogy a technika terem alatt van egy pince. Arra gondoltunk, hogy ott ki lehetne alakítani egy bowling-pályát vagy egy kis mozitermet. A gyerekek tanítás után nem az utcán járkálnának céltalanul, hanem együtt töltenék el a szabadidejüket az iskola „szórakoztató” helyeiben. Az aulában pedig lehetne pár ingyenes játék, ami nem a pénzről, hanem szórakozásról, az ügyességről szólna. Olyan játékokon játszhatnának a diákok, amik fejlesztik a logikát, a kéz ügyességet, a memóriát.

Szeretnénk, ha iskolánk minél több környezettudatos gyereket nevelne, ezért változtatnánk át a képzeletbeli varázspálcánkkal azt a helyet, ahol nagyon fontos, egész életünket megalapozó nyolc évet töltünk el. Tegyükn EGYÜTT azért, hogy a varázslatból valóság váljon!

Arabpour Aida, Pozsár Panna, Spitzmüller Levente, 6.b osztály

Környezetünk védelmében

Környezetünk védelme mindannyiunk feladata. Décsei Balázs 6. a osztályos tanuló ezt a témát választotta kutatása tárgyául a II. Debreceni Tehetséggyongozó Diákkonferenciára. Tapasztalatait most megosztja az Árpád Krónika olvasóival. Konferencia a következő tanévben is lesz, már most elkezdhettek gondolkodni azon, hogy milyen témát válasszatok!

Témaválasztásom oka, hogy környezetemben egyre több a szennyező anyag, az illegálisan lerakott szemét, többször bement a rádió, hogy a megengedett érték fölé emelkedett a levegőszennyezés mértéke. Többet szerettem volna tudni erről a témáról, illetve a megelőzés lehetőségeiről.

rettem volna megtudni, hogy a velem egykorú gyerekek mit gondolnak a környezetvédelemről, a hulladék kezeléséről, és mit minősítenek hulladéknak. A kapott válaszok alapján diagramokat készítettem.

Sajnos régóta folyik a levegő, a vizek és a talaj szennyezése. A modernizáció pedig a zajszennyezést és az elektroszmogot is jelenti. Ha a nagy városok levegőjét nem frissíti fel a szél, hanem „áll a levegő”, a talaj közelében feldúsuló por, korom és füst nappali sötétségbe boríthatja a várost, kialakul a füstköd, a szmog. Ahhoz, hogy a levegő minősége javuljon, csökkenteni kell a fával, szénnel való fűtést és a gépkocsi használatot.

A természeti környezetet napjainkra az ember legázta, erőit kihasználja, kincseit pusztítja. Az ipar olyan termékeket állít elő, amelyek többé-kevésbé a javunkat szolgálják, a gyártási folyamat alatt keletkezett hulladék azonban szennyezi a levegőt, a vizet és a talajt.

nyeket az oxigéntől, ráadásul leveleikre, bőrükre tapadva mérgezi őket. Nagyon kell vigyázni, hogy a gépekből, az autókból, a gyárakból ne kerülhessen olaj a vízbe. Jó példa a vízszennyezés következményeire a Tiszát terhelő ciánszennyezés, ami természeti katasztrófát okozott.

A talaj fontos élőhely, a mezőgazdaság pedig itt állítja elő élelmiszerszükségleteink jelentős részét. A talajszenny-

yezés leggyakoribb forrásai az illegális szemét- és hulladéklerakók.

Ha nem tartják be a környezetvédelmi előírásokat, veszélyes anyagok (mérgek, nehézfémek) szivárognak a talajba. A talaj pusztulását pedig az erdőirtások fokozzák. A fák kivágásával csökken az oxigéntermelés.

A zajszennyezés egyike a lakosságot legjobban érintő környezeti problémáknak. Halláskárosodást okozhat. A zajszennyezés káros hatásai sajnos nemcsak akkor jelentkeznek, ha valaki erős hanghatásoknak teszi ki magát, hanem akkor is, ha tartósan olyan környezetben él, ahol a zajszint magasabb a megengedettnél. A nagyvárosokban a zaj elsődleges forrása a közlekedés.

Az elektroszmog az elektromos berendezések által kibocsátott mágneses sugárzás elnevezése. Egészségkárosító hatásai vannak.

A mesterséges elektromágneses sugárzást az elektromos berendezések, a hírközlés eszközei, az elektromos vezetékek, a váltóáramforrások bocsájtják ki.

Véleményem szerint már gyerekként is védünk kell a bennünket körülvevő környezetet, és majd felnőttként is törekednünk kell erre bolygónk megóvása érdekében. Földünk sok millió éve ad, sőt reméljük, hogy még több millió évig fog lakóhelyet nyújtani különböző élőlényeknek és nekünk, embereknek is.

A környezetvédelem fontosságára figyelmeztetnek Szatmári Delina alábbi sorai is:

„Ezt a bolygót ne szennyezzétek,
Ha itt, vagy bárhol is éltek,
Ezt a Földet vigyázzátok, féltsetek.”

Forrás: www.globalproblems.hu

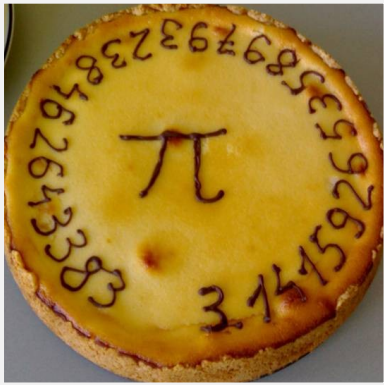
www.elhetolet.hu

Décsei Balázs 6. a osztály

Március, április, május

Március 14. - Nemzetközi π -nap

rozzák meg.

Néhány érdekesség: ha például összeadjuk az első húsz tizedes jegyét, 100-at kapunk eredményként; 1879-ben ezen a napon született Albert Einstein.

Az ünnep ötletadója Larry Shaw fizikusprofesszor („a π hercege”), a San Franciscó-i Exploratorium nevű természettudományi múzeum munkatársa, akinek a vezetésével 1989 óta rendeznek ünnepi megemlékezéseket. A múzeum kör alakú csarnokában ilyenkor körbejárnak a munkatársak, és elfogyasztják az ünnepi alkalomra készített gyümölcsös pitéket. A *píte* vagy angolul *pie* is a számra vezethető vissza, és az ünnepi alkalomra rendszerint feliratozzák is ezeket a pitéket, természetesen a π szám minél több tizedesjegyével.

Április 22. - A Föld napja

Az ötletet John McConnell vetette fel 1969-ben egy UNESCO konferencián, San Franciscóban.

Ma idén ünnepli 25. évfordulóját a Föld napja mozgalom, és ez a 45. évfordulója a Föld napja világmozgalomnak.

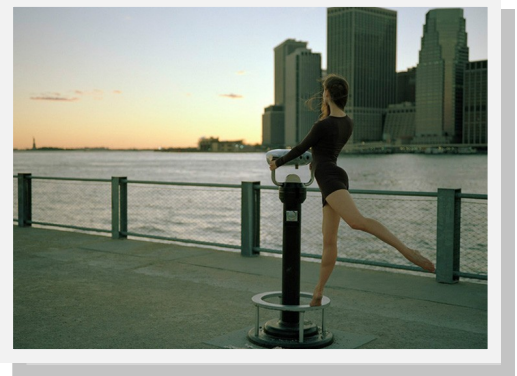
Tégy az éghajlatváltozás ellen! Minden héten! Mit tehetsz? Sokat. Zöldítsd a környezetet, ültess fát, termelj haszonnövényeket, komposztálj, szigetelj, közlekedj közösen, ne vásárolj csomagoltat, válts környezetbarát szerekre, félkész, készétel helyett egyél friss hazait, egyél kevesebb állatit... ajándék a környezetnek, az egészségnek.

A nemzetközi π -nap a matematika egyik leghíresebb számának, a π számnak az ünnepe. A titokzatos (π) már az ókor óta nagyon sokat szerepelt különböző összefüggéseiben. Ez a szám 3,1415926535...-tel kezdődik és a végtelenségig tart. Az Euklideszi geometriában a kör kerületének és átmérőjének arányaként határozzák meg.

Április 29. - Nemzetközi táncnap

Ezen a napon az UNESCO egyik tagszervezetének, a Nemzetközi Táncbizottságnak a felügyelete alatt minden évben a világ mindenféle táncát megünneplik. Az ünnepet 1982-ben az UNESCO Nemzetközi Színházi Intézetének egy részlege, a Nemzetközi Táncbizottság hozta létre. Időpontját Jean-Georges Noverre francia táncos és balettművész születésnapjára tették.

A Nemzetközi táncnap céljai közé tartozik a tánc népszerűsítése, és hogy arra ösztönözzék a kormányokat, hogy minél nagyobb teret szenteljenek a táncnak az oktatási rendszerben az alapfokú oktatástól egészen az egyetemig.

A tánc univerzális művészet, ami képes politikai, kulturális és etnikai határokat átszelve közelebb hozni egymáshoz az embereket. Táncolunk örömmel, bánattal, ha dühösek vagy ha felszabadultak vagyunk, attól a pillanattól kezdve, hogy elkezdünk járni. Sőt, sokan már azelőtt!

Május 10. - Madarak és fák napja

A madarak és fák napjának az a célja, hogy különböző megemlékezésekkel, rendezvényekkel a társadalom, különösen az ifjúság természetvédelem iránti elkötelezettségét kialakítsa, elmélyítse. A hagyomány immáron több mint száz éves. Megszervezésének közvetlen előzménye a hasznos madarak védelme érdekében 1902-ben kötött párizsi egyezmény, mely után Chernel István ornitológus még ebben az évben megszervezte az első madarak és fák napját.

Ebben az évben a madarak és fák napja apropóján a debreceni Agórában a látogatók megismerkedhettek többek között hazánk madárvilágával, és megtudhatták, miről mesélnek nekünk a fák évgyűrii.

Magyar feltalálók és találmányok

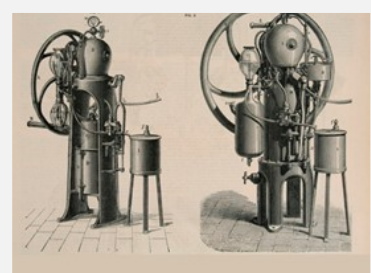
215 éve született Jedlik Ányos

Jedlik Ányos, a 19. század híres magyar feltalálója 1800. január 11-én született a mai Szlovákia területén található Szimón. Szülei földműveléssel foglalkoztak.

Tehetsége korán megmutatkozott. Tanulmányait a nagyszombati bencés gimnáziumban kezdte, majd Pozsonyban folytatta. Már fiatalon beszélt szlovákul és németül. Egyik pozsonyi tanárának biztatására unokatestvérével, Czuczor Gergellyel (a későbbi híres szótárszerkesztő nyelvész) Pannonhalmára ment a bencés rendbe, ahol az Ányos nevet vette fel.

Doktorátusa megszerzése után nem sokkal pappá szentelték, majd Győrben kezdett tanítani. A harmincas éveit Pozsonyban töltötte, ahol oktatott és különböző kísérleteket végzett. Később ausztriai tanulmányúton vett részt. Majd Pesten, az egyetem fizikatanszékén szeretett volna dolgozni, de ez csak több pályázat után sikerült 1840-ben. Sokféle kísérletet végzett, amikről aprólékos feljegyzéseket készített.

1841-ben tartották meg a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók első nagygyűlését, amibe Jedlik Ányos is rögtön bekapcsolódott. Egyik előadásában a szövedésgyártás továbbfejlesztési lehetőségeit ismertette.

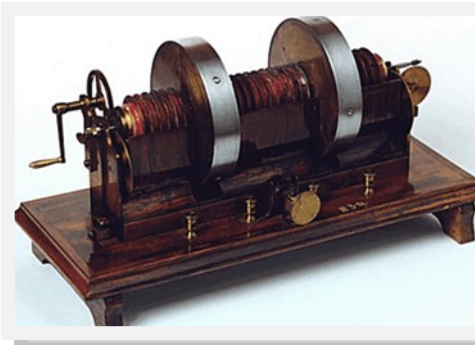
1844-ben az oktatásban is megengedette vált a magyar nyelv, amelyet szívesen használt. Két év múlva dékánválasztották. Az évnyitóra összegyűlt hallgatóságot magyarul köszöntötte. Az 1848/49-es tanévben kényszerszünetet rendeltek el az oktatásban. Jedlik ekkor nemzetőrnek állt. Szabadidejében könyvekbe foglalta a korábbi kísérleteit.

A szabadságharc bukása után visszatért az egyetemre. A forradalom előtti tudományos érdeklődés csökkent ugyan, de ő elmélyülten folytatta kísérleteit, például a Bunsen-elem javításán dolgozott. 1856-ban Bécsben tartották vándorgyűlésüket a Német Természetvizsgálók, ahol több találmányát bemutatta. 1858-ban a Magyar Tudományos Akadémia a „Súlyos testek természettana” című tankönyvét kitüntetéssel ismerte el, és még ebben az évben az Akadémia rendes tagjává választották.

Az 1860-as években már elismert tudós volt. Bizonyára legfontosabb találmánya a dinamó. A dinamóelvet

vagy más néven az öngerjesztés elvét, hogy mozgási energiával elektromos áram állítható elő, először ő ismerte fel és írta le 1861-ben.

Nem tulajdonított neki különösebb jelentőséget. Mivel tudós, oktató, kísérletező alkat volt, technikai érdekességnek tartotta. Siemens viszont, aki 1866-ban szabadalmaztatta, felismerte, hogy milyen hatalmas ipari jelentőséggel bír, és milyen alkalmas áramfejlesztésre, amire egyre nagyobb igény volt.

Jedlik Ányos a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók további gyűlésein rendszeresen részt vett, és legújabb kísérleti eredményeiről számolt be. 1873-ban a Siemens vezette bizottság a Haladás érmével tüntette ki feszültségszorzó találmányát.

1878-ban nyugdíjba vonult, a helyét báró Eötvös József író fizikus fia, Loránd vette át, aki elődjéhez méltóan vezette az intézményt.

Jedlik Ányos igen idős korában, 95 évesen, 1895. december 13-án hunyt el Győrben, ahol korábban nyugdíjas éveit töltötte. Nevét sok közterület, oktatási intézmény őrzi. Ezek közül egyik leghíresebb a győri Jedlik Ányos híd, továbbá a Jedlik Társaság és szülőfalujának múzeuma. Emlékére évente nevére elnevezett díjat adnak ki.

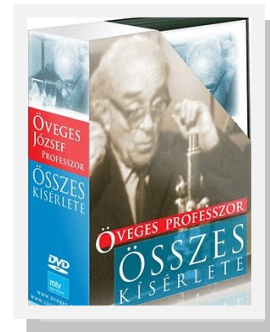
Források: <http://www.feltalaloink.hu/tudosok/jedlikanyos/>
<http://www.szttnh.gov.hu/feltalalok/jedlik.html>

<http://jedliktarsasag.hu/>

Bakos László 7.a osztály

120 éve született Öveges József professzor

„A tudományban nincsenek nehéz és könnyű dolgok, csak megértettek és meg nem értettek vannak.”
Öveges József

a Győr megyei Péren végezte, később szülei a győri Bencés Gimnáziumba adták. 14 éves volt, mikor elvesztette apját.

Tizenhét éves korában szerzetesnek állt. A legnagyobb tanító-rendet, a piaristákat választotta. Szerzetesi újoncnevét a váci rendházban töltötte.

Egyetemi tanulmányait, mint matematika-fizika szakos tanárjelölt a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. Párhuzamosan a pesti hittudományi főiskoláján is tanult. Huszonhét évesen kezdte tanári pályáját Szegeden, a piarista gimnáziumban. Érdekesség, hogy itt nem tanított fizikát. Gyakorló tanár volt, amikor megbízásait kapta taníróváltásra.

Elsősorban nem zseniket nevelt. Úgy szeretett volna tanítani, hogy az közérthető és még élvezetes is legyen. Alapvetően kísérletező, bemutató tanár volt, első és leglényegesebb feladatának a tanítványok érdeklődésének felkeltését tartotta.

Fontos volt számára, hogy a leg egyszerűbb eszközökkel is nagy sikerrel, meggyőző és a megértést elősegítő kísérleteket mutasson be. Egyetlen célja az volt, hogy hallgatói megtanuljanak rácsodálkozni a természet jelenségeire, és keressék az egyszerű magyarázatokat. S valljuk be, ez nem volt olyan egyszerű vállalkozás a fizika terén.

Gyakran együtt korcsolyázott a diáksággal a tó jégén, mégpedig reverendában. Már ekkor is folyton kísérletezett. Kitalálta a vitorlázó korcsolyázást: két keresztbe tett cserkészbotra pokrócot feszített ki, a botok csomópontján befűzte a karját, így manőverezve vitette magát a széllel.

1923-ban jelent meg első zsebkönyve, melyet az újságban szellemesen így hirdetett: „Adja el esernyőjét, és vegye meg Öveges József: *Időjósítás és időhatározás* című könyvét!” Majd évekig hol gimnáziumokban, hol egyeteme-

ken tanított, még az *Élet és Tudomány* című hetilap szerkesztőségi bizottságának is tagja volt, emellett a Magyar Rádióban és a Magyar Televízióban is többször szerepelt. Egyszerű példáival, sajátos, lelkes előadásmódjával a hatvanas években a televízió nézők tízezreinek vált kedvencévé.

Érdemes megemlíteni, hogy a professzor érdekes és látványos kísérleteit egyszerű háztartási eszközökkel mutatta be, arra készítette a diákokat, hogy ők is próbálják ki azokat otthon.

Nem az volt a célja, hogy tanítványai bemagolják a különböző fizikai törvényeket, hanem hogy azokat a kísérletek útján értsék meg. Erről így vélekedett: „Aki nem tudja elmondani azt, amit tud úgy, hogy egy utca-seprő is megértse, az maga sem érti igazán.”

60 évesen nyugdíjba vonult. 1979. szeptember elején agyvérzéssel kórházba szállították, és néhány nap múlva, 83 évesen meghalt.

A természettudományok népszerűsítésére alakították ki azt a laboratóriumot a Debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban 2014-ben, ami Öveges József emlékét őrizve, a „TÁGTUDOR, Öveges labor és szellemi műhely” nevet kapta. Ez a hely azért különleges, mert itt olyan kísérleteket is végezhetnek, amikre eddig nem volt lehetőség.

Egy érdekes kísérlete: Tegyük le az asztalra egy bármilyen nagyságú dobozt és tőle körülbelül 5 centiméterre egy pingpong labdát. Egy kis csővel fújjunk a labda és a doboz közé. Ha mindent jól csináltunk, a labda nem távolodott, hanem közeledett a dobozhoz.

Érdemes megemlíteni, hogy a professzor érdekes és látványos kísérleteit egyszerű háztartási eszközökkel mutatta be, arra készítette a diákokat, hogy ők is próbálják ki azokat otthon. Nem az volt a célja, hogy tanítványai bemagolják a különböző fizikai törvényeket, hanem hogy azokat a kísérletek útján értsék meg. Erről így vélekedett: „Aki nem tudja elmondani azt, amit tud úgy, hogy egy utca-seprő is megértse, az maga sem érti igazán.”

60 évesen nyugdíjba vonult. 1979. szeptember elején agyvérzéssel kórházba szállították, és néhány nap múlva, 83 évesen meghalt.

A természettudományok népszerűsítésére alakították ki azt a laboratóriumot a Debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban 2014-ben, ami Öveges József emlékét őrizve, a „TÁGTUDOR, Öveges labor és szellemi műhely” nevet kapta. Ez a hely azért különleges, mert itt olyan kísérleteket is végezhetnek, amikre eddig nem volt lehetőség.

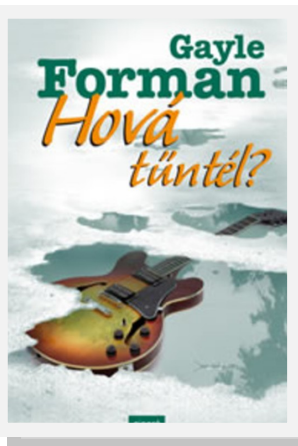
Egy érdekes kísérlete: Tegyük le az asztalra egy bármilyen nagyságú dobozt és tőle körülbelül 5 centiméterre egy pingpong labdát. Egy kis csővel fújjunk a labda és a doboz közé. Ha mindent jól csináltunk, a labda nem távolodott, hanem közeledett a dobozhoz.

www.oveges.hu/nevadonk/
<http://www.tag-oveges.hu/>
Décsei Balázs 6.a osztály

Gayle Forman: Hová tűntél?

A *Hová tűntél?* a *Ha maradtél* című regény folytatása. Az első könyvben Mia mellett mindig ott van, és mindenben segít neki szerelme, Adam. Ebben a részben az író Mia szemszögéből írja a történetet.

A *Hová tűntél?* három évvel az első kötet történései után játszódik, viszont úgy látjuk az eseményeket, mintha Adam bőrébe bújnánk. A fiú benne van egy bandában, aminek a neve Üstökös. Ebben az időben jön ki

a legújabb lemezük *Ártatlan Áldozatok* címmel, ami még ismertebbé, még híresebbé teszi a bandát.

Adamnak a siker mellett még egy gyönyörű barátnője is van, aki nem mellesleg egy tehetséges filmproducer. A fiú álma valóra vált, de nem tudja élvezni, mert három évvel ezelőtt elvesztett valakit, akit a legjobban szeretett. Ugyanis a lemez, amivel a csúcsra törtek, a fájdalmaiból született.

A két könyv szerkezete nagyon hasonlít egymáshoz. Miközben a jelenben haladnak az események, addig a főhős visszaemlékszik addigi életére, a fontos mozzanatokra.

A regény bemutatja, hogy milyen hatással lehet egy egyszerű ember életére, ha rivaldafénybe kerül. A könyv betekintést nyújt a sztárok életének kulisszatitkaiba is.

Adamet ez az élet már nem élteti, inkább utálja azt. A fiú már annyira tönkrement lelkileg, hogy e felett már a banda tagjai, a barátai sem tudnak átsiklani.

A könyv arra keresi a választ, hogy helyre lehet-e hozni egy félresiklott életet, van-e esély az újrakezdésre, tudunk-e élni a lehetőségeinkkel.

Pál Dóra 7. a osztály

Filmajánló

A Madagaszkár pingvinjei

A Madagaszkár pingvinjeit rajzfilmsorozatként már láthattuk, most viszont az alkotók egy saját filmmel jelentkeztek, amiben a pingvinek a főszereplők. A film négy pingvinről szól: Kapitányról, Kovalskiról, Ricóról és Közlegényről, akik azóta alkotnak egy csapatot, amióta kikeltek a tojásból.

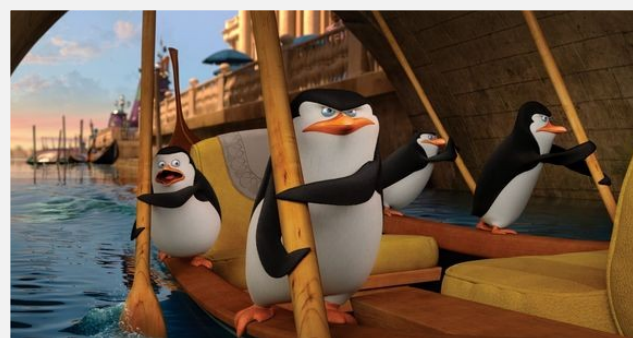
Sok kalandon mentek eddig keresztül, de most vár rájuk a legnagyobb feladat. Egy polipemberrel kell felvenniük a harcot, Dr. Octavius Vízaggal, más néven Dave-vel, aki a pingvineket egy

szérum segítségével édes állatokból undorító szörnyekké akarja változtatni. Az akcióban egy csúcstechnológiával felszerelt Északi Szél nevű csapat segíti őket. Az ő osztaguk négy északi sarki állatból áll. A pingvinek először nem akartak együtt dolgozni az Északi Széllal, de a végén belátták, hogy együtt sokkal könnyebb megoldani a kihívásokat, így összedolgoztak.

A film bemutatja, hogy az emberek azonnal figyelmen kívül hagynak egy érdekes, de nem annyira cuki polipot, ha meglátják az enivaló kis pingvineket. A filmből az is kide-

rül, hogy az átlagos pingvineknek jégtáblákon kell hosszú sorokban totyogniuk, miközben az emberek dokumentumfilmeket készítenek róluk.

Azért ajánlom ezt a filmet, mert az átlagos történet mellett izgalmas akciójeleneteket, sok vicces kalandot is átélhetünk a mókás szereplőkkel együtt. A tanulsága az, hogy nem számít, hogy nézel ki, az a fontos, hogy mit teszel. A film nagyon élvezetes és szórakoztató másfél órát nyújt annak, aki megnézi.

Pál Dóra 7.a osztály

Irodalmi fejtörő

A táblázat minden sorába egy-egy irodalmi mű címét kell beírni. A szerzők neve mellett a verscímek betűit ábécé-rendben adtuk meg. Megfejtés: a két átlóban egy kilencedik szerző neve és egy versének címe.

1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							

- Petőfi Sándor verse
(AAÁHLÓRZ)
- József Attila verse
(AÁÁDLNNU)
- Áprily Lajos verse
(AEGŐSTYZ)
- Arany János műfordítása
(ADEÉLMNT)
- Babits Mihály verse
(AÁGJNÓSZ)
- Vörösmarty Mihály verse
(AÁÁÁDHLS)
- Váci Mihály verse
(AADEORRV)
- Lakatos István verseskötete
(EÉIKKLLP)

Forrás: <http://www.rejtvenykeszito.hu/>

Logisztorik

1. feladvány:

Bankrablók

Két bankrabló gyalogosan menekül a pénz elrablása után. A rendőroket gyorsan értesítik, akik azonnal a bűnözők nyomába erednek. A rablók megijednek, ezért megakarnak szabadulni a zsák pénztől. Befordulnak az első sarkon, és felteszik a zsákot a ház ereszére. Utána futnak tovább, de hamarosan elkapják őket, valamint a zsákmány is a rendőrség kezére kerül a kutatás eredményeként.

Minden megvan, hogy a bűnözők rács mögé kerüljenek, ám a bűncselekmény rekonstruálásakor kiderül, hogy nem követhették el ők a rablást. Vajon hogyan úszhatták meg a rablók a börtönt?

2. feladvány:

Indiánok

Három indián ül a tűz körül: Fehér Tigris, Szürke Egér, Sárga Irigység. Egyszer csak megszólal Fehér Tigris:
- Mindhárman fehér, szürke vagy sárga ruhát viselünk, de egyikünk sem olyan színűt, mint a neve.
- Valóban! - mondta a sárga ruhás. Milyen színű ruhát viselt Szürke Egér?

Forrás: <http://www.logikaifeladatok.hu/>
Adámszki Bettina 6. a osztály

A kecsketej

A kecsketej valamivel több esszenciális zsírsavat („jó” zsírokat) tartalmaz, mint a tehéntej, ez mégsem számottevő mennyiség a szükséglethez képest. Ezek a zsírok döntő szerepet játszanak az immun-, az ideg-, valamint a szív-és érrendszer működésében, a betegségek megelőzésében.

A triglicerid a táplálkozás során felvett zsírok legfőbb alkotóeleme, szintjét az össz-zsírmentesség, a telített zsírsav (SFA) és a koleszterin mennyisége növeli. A kecsketejben mindegyikből több van.

Zsirtartalmát tekintve a kecsketej több esszenciális zsírsavat (elsősorban linolénsavat és arachidonsavat) és több közepesen hosszú szénláncú (C6-C14) zsírsavat tartalmaz, mint a tehéntej. Ezek a zsírsavak gyorsan hasznosítható energiaforrást jelentenek, és nem tárolódnak testzsírként.

A-, B1, C- és D-vitaminból többet, B6-, B12-vitaminból és folsavból pedig kevesebbet tartalmaz a kecsketej, mint a tehéntej. A B2-vitamin tekintetében nincs különbség. Az ásványi anyagok közül a nátrium, illetve a kalcium és a foszfor nagyobb mennyiségben van jelen. Magnéziumot viszont kevesebbet tartalmaz, mint a tehéntej. Valamivel kevesebb laktózt tartalmaz a kecsketej, de nem számottevő a különbség.

A mezőn legelésző kecske allergén növényeket is elfogyaszt, és azokat megemésztve a kórokozók gyengített formában vannak jelen tejében, ezért homeopátiás hatásánál fogva a pollenallergia kialakulása ellen is védelmet biztosít.

Magas A-vitamin tartalmának köszönhetően jótékony hatással van a pajzsmirigy működési zavaraira. Orotsav tartalma miatt rákbetegek diétájába is tanácsos beilleszteni. A szépségápolásban is igen kedvelt a használata, számos kozmetikai szer alapanyaga a kecsketej.

A kecskesajt készítése

A tejet egy edényben 38 Celsius fokra melegítjük, majd hozzáadjuk a

kívánt fűszereket (például: lilahagyma, színes bors, köménymag stb.)

Lehetőség szerint kiváló minőségű tejtöltöt használjunk! Ebből 10 liter tejhez kb. 2,5ml-7,5ml szükséges. Tiszta konyharuhával letakarva 30-40 percig állni hagyjuk. Ekkor a tejből alvadék képződik. Ezt az alvadékat sajtjárával 1x1cm-es kockákra vágjuk. Aztán tüllkendőbe tesszük, hogy lecsöpögjön a savó. Ez kb. 4 óra. Utána sajtformába tesszük, préseljük. 25%-os sós oldatban áztatjuk. Ezzel a folyamattal tartósítjuk a sajtot. Bükkfa deszkán érleljük tovább.

Tanácsok: Kizárólag friss kecsketejből készítsünk sajtot! Steril edényeket használjunk!

Málnás-kecskesajtos saláta

Hozzávalók:

- 1,5 fej zöldsaláta
  - 0,5 fej lollo rosso saláta
  - 1 evőkanál apróra vágott friss bazsalikom
  - 10 dkg kecskesajt
  - 25 dkg málna
  - 4 evőkanál méz
  - 2 evőkanál szezámmag
- A díszítéshez: bazsalikomlevél

Elkészítése:

A salátát leveleire bontjuk, megmossuk és megszáritjuk. A leveleket falatnyi darabokra tépjük, majd keverőtálba tesszük. Ezután hozzáadjuk az apróra

vágott bazsalikomot, a leöblített málnát, majd az egészet összekeverjük.

Az így kapott vegyes salátát tálcákba osztjuk. A sajtot nagyobb darabokra vágjuk, a szezámmagot pedig a mézbe keverjük. Mindegyik adagot megszórnuk a sajttal, rácsepegtetjük a mézes keveréket, végül bazsalikomlevéllel díszítjük.

Jó étvágyat kívánok!

Forrás: <http://www.mindmegette.hu>
Zagyva Norina 6. a osztály

A	H	A	Z	Á	R	Ó	L
A	D	U	N	Á	N	Á	L
A	G	Y	Ő	Z	T	E	S
N	É	M	E	T	D	A	L
J	Ó	Z	A	N	S	Á	G
H	Á	L	Á	A	D	Á	S
V	A	R	A	D	E	R	O
K	É	K	P	I	L	L	E

Logisztorik

1. feladvány megoldása:

Bankrablók

A rablók a zsákokat csak egymás nyakába állva teheték fel az ereszre.

Mikor a bűnözőket egymás nyakába állították, nem érték el az ereszt. Hogy lehet, hogy első alkalommal elérték, másodszor meg nem? A két férfi között jelentős magasságkülönbség volt. Első alkalommal a magasabbik állt az alacsonyabbik vállára, akinek természetesen a karja is hosszabb volt, így akkor elérték.

Másodszor, mikor felszólították őket, hogy álljanak fel egymás nyakába, fordítva álltak.

Persze, hogy akkor nem érték el!

2. feladvány megoldása:

Indiánok

A megszólaló Fehér Tigris nem viselhet fehér ruhát, mivel senki sem visel a nevére utaló színt, de nem viselhet sárgát sem, mivel azt a másik felszólaló hordja.

Emiatt Fehér Tigris sötét ruhát visel, Sárga Irgység szürkét, Szürke Egér pedig sárga ruhát.

Hogy hívják a nagyothalló macit?

MACII!!!

A medvecsaládnál összejövétel van. Az anyamedve megszólal:
- Kisflam, még be sem mutatkoztál a vendégeknek.
- Bocs!

K: Hogyan vesztette el a medve az óráját?
V: Ment az erdőben, az órája megállt, ő pedig továbbment.

Árpád Krónika, a Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola diáklapja

A cikkek szerzői:

Ádámszki Bettina, Almási Kitti, Arabpour Aida, Bakos László, Balog Zsanett,
Baranyi Kamilla, Décsei Balázs, Erdei Gergő, Gáspár Zsuzsa,
Lukács Balázs, Pál Dóra, Porcsin Sára, Pozsár Panna, Simon Blanka,
Spitzmüller Levente, Tóth Ágnes, Zagyva Norina

Kiadja:

Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola

Szerkesztőség:

4032 Debrecen, Böszörményi út 150.

Felelős szerkesztő:

Bicskei Angella

Támogató:

Debreceni Árpád Vezér Általános Iskola Tehetséges Gyermekéért Alapítványa

2014/2015. tanév 2. szám